Memòria de dona

L'Hospitalet de Llobregat · selecció de testimonis

FONT: Memòria de dona. L'Hospitalet de Llobregat. L'Hospitalet de Llobregat: Museu de L'Hospitalet, 2025.

Recull de relats sobre el rol de la dona en la pagesia hospitalenca

Anna M. Artiguas i Ferret

Cal Genet

Jo el que recordo és que no volia viure com es vivia a L'Hospitalet en aquella època. Em van influenciar la Núria i la Montse, que era una dona molt oberta i va trencar les formes de vida en molts sentits. Es va posar a treballar a la Diputació, amb gran disgust de tots els de casa seva. Per nosaltres va marcar el camí de la llibertat. A la seva germana no la van deixar casar perquè es va enamorar d'un noi i, quan el pare del noi va anar a mirar al Consorci quines terres tenia, no en va trobar. Resulta que tenia les terres a Gavà i va mirar només a L'Hospitalet. Aquí es va acabar tot. Aquest fet li va marcar per bé la seva vida.

Les dones vivien en un clima de maltractament psicològic, portaven una vida molt propera a l'esclavatge: treballar, treballar i treballar, d'acord amb el que el poble esperava d'elles. Submissió al marit i al pare, procreació i cura de tots els membres de la família.

En aquell temps tot era pecat. Per fer l'acte sexual, obligat per la procreació i la continuïtat de la casa, encara es portava una camisa amb finestreta; el cos nu era pecaminós. A mi m'explicaven: «Ningú sap la por que es passa quan vas a dormir i tens pànic que t'entri l'amo»… Mai s'ha entrat al detall d'aquesta frase, però és molt clara.

La igualtat no es coneixia, els homes podien fer el que volien, i els viatges a Barcelona dels pagesos «mudadets» tenien fama… Les dones, sempre acompanyades a tots els llocs.

(...)

Per les dones eren temps violents. Recordo que una dona que treballava a casa l'oncle i venia plena de blaus a treballar, com que tenia criatures, no podia perdre el jornal, i el marit li prenia els diners i l'apallissava. Un dia, l'oncle va anar a trobar el seu marit, no sabem què va dir-li, però mai més va pegar-li.

La tia Maria va entrar de minyona a ca l'Afortunat amb cinc anys. Ella era molt senyora, tot i portar la vida fregant plats. Va casar-se perquè necessitaven una dona jove que pogués fer-se càrrec de la mare, que estava impedida i enllitada. L'oncle va anar, amb un formatge, a demanar per casar-s'hi a les Gunyoles, i l'àvia va acceptar el casament i va vendre el formatge per menjar.

(...)

Jo vaig tenir sort de les meves cosines. Eren dones obertes, tant la Núria com la Montserrat. Eren tan avançades al seu temps, que la Núria es va posar a estudiar nocturn per poder ajudar-nos a fer els deures de l'escola a les petites; al mateix temps, la tieta ens ensenyava a fer el llit amb la prova de la pilota, que consistia a posar una pilota al mig del llit un cop estava ben estirat, de manera que no es podia moure...; amb els matalassos actuals no tindria sentit, però amb els matalassos de llana era tot un repte.

Emília Campreciós i Colominas

Cal Bailet del Garro

(...)

L'avi tenia dues filles i va afillar un mosso per ensenyar-li l'ofici. Quan la meva mare es va voler casar, ell ja li tenia el marit preparat, ella no va poder triar parella, però s'entenien molt bé perquè s'havien criat junts.

Després van quedar ella i la tia Angeleta, fins que es va quedar sola i no van poder continuar treballant, però les dues germanes van portar la feina durant molt de temps.

La meva mare va anar primer a les monges i, després de la guerra, a l'anar al Centre Catòlic va estudiar teneduria de llibres. La mare cantava molt bé i tenia molt bona veu, però no va poder cantar. Li van buscar feina a la Crois, que sempre ho explica, però a casa l'avi va dir que no, que a casa. I cantar, igual; cantava a les misses, però no va poder cantar. El tema dels números ho ha portat sempre molt bé. Ella portava les coses de la feina.

La tieta havia anat a les monges i a Barcelona també. La mare va estudiar fins als tretze, abans de la guerra, i després va anar a estudiar teneduria de llibres, el que ara seria comptabilitat. Ella hauria volgut treballar fora de casa, però per obeir els pares es va quedar a casa.

Sortia amb les amigues en bicicleta amunt i avall i a cantar al Casino, al Catòlic, i era molt balladora, li agradava molt ballar.

La mare coneixia el pare des de petit. El pare venia diaris, venia a portar el diari i sempre estava per casa. Quan la guerra, el meu avi se'l va emportar a la zona, que el van fer cap de zona, perquè ell estava malalt i amb el tiet i el pare anaven a la zona.

El van llogar de mosso i, com que tot el dia estava a casa, es van enamorar. Quan van començar a sortir, el pare el va enviar a una altra casa de pagès a treballar fins que es van casar, perquè no estava ben vist, i va anar a cal Negre. Després, quan es van casar, es van quedar a casa, i treballaven tots, ells amb unes feines i elles amb unes altres.

Eren tres noies, la mare era la gran i es va quedar a treballar a casa, que era com anaven les coses. Ell anava al Centre i allà van començar a festejar.

La mare es va casar de blanc i a l'església nova. L'àvia es va casar de negre, i potser era de les últimes a casar-se de negre. La mare es va casar el 1950.

(...)

A ella li agradava molt cantar i, malgrat que a l'avi no li agradava que cantés, ella cantava tot el dia, i quan l'avi va morir, la mama va deixar de cantar.

Ara recordo que l'avi marxava a Andorra perquè estava malalt i l'àvia es quedava amb les nenes. Quan ell estava a Andorra s'escrivien cartes, i recordo que l'avi li escrivia en castellà i l'àvia li responia en un català molt correcte, sense faltes, i em va sorprendre molt llegir aquestes cartes. L'àvia llegia molt, recordo que va llegir Anna Karènina de Lev Tolstoi, i cada dia llegia el diari. La recordo dreta a la taula després de dinar, dreta de costat repenjada a la taula llegint el diari cada dia. L'avi tenia uns llibres petits per aprendre idiomes: francès, anglès i italià. Jo era petita, vaig agafar el llibre d'italià i no sé per què no em van deixar. Després, amb el trasllat de casa els vaig trobar i me'l vaig quedar perquè volia tenir el seu record.

Jo volia aprendre italià i no vaig poder perquè no em van deixar.

(...)

Matilde Marcé i Piera

Cal Milionari

Tant el papa com la mama, de fet com la majoria del jovent, anaven a ballar, el papa al Casino, seu dels pagesos, i la mama a l'Harmonia, que ho era dels menestrals. Es coneixien de vista, però va ser a la Festa Major de Sant Joan Despí quan van ballar junts per primera vegada.

Al cap d'un temps, el papa se li va declarar i ella li va dir que no, perquè ell havia fet ballar moltes noies, que es feien il·lusions… i la mare va dir: «Si es vol casar amb mi de debò, ja tornarà». El 8 de setembre, festa de la Mare de Déu de Bellvitge, hi va haver ball, el pare se li va tornar a declarar i llavors la mama li va dir que sí.

Es van casar per l'agost de 1927, la mama anava vestida de negre, aleshores, depenent de la categoria social, vestien de manera diferent, si eren de família menestral, anaven de negre vestit i vel, si tenien una mica més de diners, de negre amb el vel blanc, i si eren riques, de blanc tant el vestit com el vel.

Com s'acostumava llavors, la mama va entrar de jove, amb el que això significava: la sogra era la mestressa i la jove havia de fer el que li manava. Per això, en arribar a casa després del viatge de nuvis a París, la mare es va trobar que l'àvia Magdalena havia despatxat la dona que els rentava la roba, perquè ja tenien la jove que ho faria, i rentaven al rec estiu i hivern! Al mateix temps els avis pagaven la dona i el mosso de la filla casada, cosa que va disgustar la mama, però va callar. Eren aquells temps i aquells costums! En canvi a casa seva, la seva cunyada era una filla més per als pares i una germana més per a ella i les seves germanes. De fet, les dues famílies eren molt diferents.

Maria Perarnau i Perarnau

Cal Ribas

Nosaltres teníem parada al mercat de Sant Antoni. Jo soc la quarta generació, al 1882 van inaugurar el mercat els avis del meu sogre. Ara ja s'ha tancat. Ja es veia venir, inclús es veia que en poc temps L'Hospitalet perdria els seus camps. I així ha estat. Jo encara havia anat amb el carro per sota la Gran Via, pels entorns d'on després van construir la SEAT. Hi havien moltes masies a la zona de la Marina. Allà hi teníem família. El meu sogre tenia tres germanes (la Maria, l'Emilia i la petita, l'Àngela). El meu sogre va ser l'últim i va ser setmesó i el van tenir embolicat amb llana d'ovella i una llum (com una incubadora rústica) i al ser un noi passà a ser l'hereu, tot i que les noies eren molt fermes i haguessin pogut assumir-ho tot. Però va néixer el noi i va passar per davant de les noies. Elles van anar marxant de joves a altres cases.

Vaig entrar de jove a cal Ribes l'any 63. Em vaig casar amb l'hereu, i hi vivíem els avis, el meu cunyat i la meva cunyada. Els meus pares venien del Pirineu, i ja estava acostumada a ser molts. Jo, anar a un piset amb el meu marit sols, no m'hauria adaptat.

Com que van venir aquella gentada d'Andalusia cap aquí, quan feia falta anar a collir patates o el que fos, anaven a buscar homes al bar que hi ha a dalt de La Rambla, crec que era el Deportivo. El meu sogre em deia: «Ves a buscar homes per fer…», i jo anava cap allà i quedàvem per a l'endemà o pel mateix dia, segons. Tothom aprofitava per fer totes les hores que podia.

Les dones, quan no tenien ajuda i feia falta, també anàvem al camp, però la nostra feina era més la casa o preparar els manats de raves, o de cebes, o el que fos, i també cuidaven els ànecs, les gallines, els conills. Els animals eren per nosaltres, però si en teníem més dels que necessitàvem, els veníem.

El meu nano va néixer quan les meves filles tenien deu i vora vuit, i el nen va anar a la botiga que devia tenir sis anys, i van dir-li: «Nen, Pere, que tu ets l'hereu de cal Ribes», i el nen ve cap aquí i pregunta: «Mama, què vol dir l'hereu?» I li vaig explicar com eren les coses abans.

L'hereu es va quedar la casa i la feina; les terres eren llogades, no van comprar perquè no eren rics; anaven fent, venien al mercat i d'allà ja no passaven. Així com hi va haver pagesos que van fer fortuna, cada dia, cada dia sortia un tren carregat de verdura cap a França, més aviat d'enciam de vàries classes i escarola. Nosaltres els camps els teníem a tot arreu, al final els teníem al Prat, a prop de l'aeroport.

(...)

La meva dot la va repartir la meva sogra, jo no vaig dir mai res, però bueno. (...)

Rita Amat i Sabadell

De cal Noi Gran

L'any 1958 em vaig treure el carnet de conduir. Per poder treure-me'l, i també per poder viatjar a l'estranger, vaig haver de fer el Servei Social. Era obligatori per a les dones. Quan ja tenia el carnet, anava amb el meu pare a descarregar el gènere al Born. Quan sortíem del camp amb el remolc del tractor ple, el portava el meu pare. Al tornar, a la Bordeta, que hi havia els burots, canviàvem i l'agafava jo. Un dilluns, el pare es va aturar al Paral·lel per comprar el diari i ja vaig agafar jo el tractor. Al cap de pocs metres ens va aturar la Guàrdia Urbana per demanar-nos el carnet perquè no trobaven normal que el tractor el portés una noia. Es devien quedar amb un pam de nas quan

van veure que sí que en tenia, però ens van dir que no sabien si amb el carnet de segona es podia portar un tractor. Tot i que sabíem del cert que sí que es podia, per no discutir, el va tornar a agafar el pare.

Amb l'Anton, el meu marit, ens coneixíem de tota la vida.

(...)

L'any 1961 ens vam casar i vam anar a viure a casa de la família del meu marit, a «Cal Coix». Ens van fer un pis per a nosaltres a la part de dalt de la casa. Vam tenir cinc fills. La meva sogra era molt maca. M'hi vaig entendre molt bé i em va ajudar molt amb les criatures. Quan els fills van ser una mica més grans vam comprar un pis més espaiós i vam marxar de la casa familiar. Al casar-me vaig deixar d'anar a treballar al camp i només anava a vendre.

Arribàvem a casa cap a les vuit del matí. El meu marit se n'anava al camp i jo m'ocupava dels fills i de les feines de casa.

(...)

Els meus fills no han continuat amb la pagesia. Han estudiat i tots tenen altres professions. Jo estic contenta perquè la pagesia és una feina molt dura.